

Asia: VN/31537/2024

Lausuntopyyntö vesienhoitoasetuksen muuttamista koskevasta luonnoksesta ja ympäristöarvioinnista

Lausunnonantajan lausunto

Voit jättää kommentit lausuntoon myös liitteenä

[VSKL-Lausunto-Luokittelu-6-2025-Final.pdf](#)

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto vesienhoidon järjestämisestä annetun asetusmuutoksen luonnoksesta ja sen ympäristöarvioinnista.

Suomen Vesiensuojelun keskusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua suunnitelmasta ja lausuu seuraavaa.

Vesienhoidossa on tapahtumassa useita merkittäviä muutoksia. Muutamia keskeisiä muutoksia ovat esimerkiksi. Uuden juomavesidirektiivin myötä talousveden laadun valvonta ja riskienhallinta tehostuvat. Direktiivi edellyttää muun muassa uusien laatuvaatimusten täyttämistä ja vesihuoltolaitosten raportointivelvoitteiden lisäämistä. Vesienhoidossa pyritään yhä enemmän käyttämään luonnonmukaisia menetelmiä, kuten hoitokalastusta, valuma-aluehoitoja ja rantojen niittoa. Näillä menetelmillä pyritään vähentämään vesistöjen kuormitusta ja parantamaan niiden ekologista tilaa. Ilmastomuutoksen ennustetaan lisäävän vesistöihin kohdistuvaa kuormitusta, mikä vaatii uusia toimenpiteitä sekä valuma-alueilla että vesistöissä. Talvisateiden lisääntyminen ja routajakson lyheneminen ovat esimerkkejä muutoksista, joihin vesienhoidossa on varauduttava. Vesienhoidossa on huomioitava myös uudet yhdisteet ja kemikaalit, joiden vaikutuksia vesiekosysteemeissä ei vielä tunneta. Vesienhoitosuunnitelmien laatimisessa kansalaisten osallistuminen ja heidän näkemyksiensä huomioiminen voisi olla laajemmin esillä. Tämä voisi parantaa suunnitelmien hyväksyttävyyttä ja toteutettavuutta.

Uudet saasteet ovat aineita, jotka eivät ole perinteisesti olleet ympäristön saasteita, mutta joiden vaikutukset ovat nyt tunnistettuja. Näihin kuuluvat muun muassa mikromuovit, nanomateriaalit, lääkejäämät ja hormonitoimintaa häiritsevät kemikaalit. Mikromuovit ovat pieniä, alle 5 mm kokoisia muovihiukkasia, jotka koostuvat polymeereistä ja muovin lisäaineista. Niitä löytyy ympäristöstä, kuten elintarvikkeista, juomavedestä ja ilmasta. Mikromuoveja syntyy esimerkiksi autonrenkaiden kulumisesta, synteettisten tekstiilien pesemisestä ja muovituotteiden hajoamisesta. Uusien aineiden osalta näistä ei ole mitään mainintaa ympäristöarvioinnin kriteereissä, vaikka näillä on kiistatta merkittäviä vaikutuksia vesiekosysteemeissä. Näiden aineiden vaikutukset ekosysteemeihin ja ihmisten terveyteen ovat vielä osittain tuntemattomia, mutta tutkimus niiden ympärillä lisääntyy jatkuvasti.

Vesimuodostuman biologisen tilan arvioinnissa käytetään tiettyjä muuttujia, jotka on määritelty liitteessä 2 b. Nämä muuttujat kuvaavat vesimuodostumaan kohdistuvien paineiden vaikutuksia. Vesimuodostuman ekologinen tila arvioidaan ensisijaisesti biologisten tekijöiden perusteella, kuten vesikasvit, päällylslevät, pohjaeläimet ja kalat. Näitä biologisia tekijöitä tukevat hydrologis-morfologiset (esim. veden virtaus ja muoto) ja fysikaalis-kemialliset (esim. veden lämpötila ja kemiallinen koostumus) tekijät. Vesimuodostuman ekologinen tila määräytyy sen tekijän mukaan, joka on heikoimmassa tilassa. Tämä tarkoittaa, että jos jokin biologinen tekijä on huonossa tilassa, vesimuodostuman kokonaisekologinen tila arvioidaan sen mukaan. Vesistöjen tilan seurantaan kehitetään kuitenkin koko ajan uusia DNA-pohjaisia menetelmiä, jotka mahdollistavat vesiekosysteemien biologisten laatu tekijöiden, kuten kasvi- ja eläinplanktonin, piilevien ja pohjaeläinten, tarkemman seurannan. DNA-menetelmät voivat täydentää perinteisiä mikroskooppianalyysijä ja tarjota tarkempia tietoja vesistöjen monimuotoisuudesta. Luontotyyppien ekologisen tilan arviointimittaristoja on päivitetty ja niihin on lisätty uusia tulkintaohjeita sekä hyvitystoimenpiteiden vasteiden kuvauksia. Näitä mittareita voidaan käyttää esimerkiksi ennallistamistoimien suunnittelun tukena ja ekologisen kompensaation arvioinnissa.

Perämerellä on edelleen kovin niukasti käyttökelpoisia vesienhoitolainsäädännön mukaisia biologisia tekijöitä, joiden pohjalta vesimuodostumien tilaa määritetään. Nykyistä biologisten suureiden pakettia tulisi täydentää Perämerelle soveltuvalla vesikasvillisuusindikaattorilla. Rakkohaurun leviämiseen perustuva leväindikaattori ei toimi, kun lajin levinneisyys rajoittuu Merenkurkkuun. Uutena mukaan tullut punaleväindikaattori ei ole nykymuodoissaan soveltuva Perämerelle, missä punaleviä on kovin niukasti. Myös kalapuoelle tulisi kehittää indikaattori, joka olisi käyttökelpoinen Perämeren oloissa. Kasviplanktonin osalta olisi myös mahdollista kehittää todellinen ekologinen indikaattori perustuen kasviplanktoniyhteisön lajiston monimuotoisuuteen. Nykyisellään vain ulkomerialueille on kasviplanktonbiomassan raja-arvot. Niitä tarvittaisiin myös rannikon läheisille merialueille.

Ympäristöarvioinnissa pinta- ja pohjavesien ominaispiirteiden selvittämisessä on otettu käyttöön uusia lähestymistapoja ja kriteereitä. Ryhmätarkastelussa samankaltaisia pintavesiä ja pohjavesiä voidaan tarkastella ryhminä, mikä tehostaa arviointia ja seuranta. Tämä tarkoittaa, että samalla vesienhoitoalueella sijaitsevat, luonnonoloiltaan ja ihmistoiminnan vaikutuksiltaan samankaltaiset vesimuodostumat voidaan käsitellä yhtenä ryhmänä.

Pinta- ja pohjavesialueiden osalta määrittelyä on laajennettu sijainnin ja rajojen määrittelyssä otetaan huomioon myös ne pohjavesialueet, joista pintavesiekosysteemit ja maaekosysteemit ovat suoraan riippuvaisia. Seurantaohjelmia on myös päivitetty kattamaan laajemmin erilaisia vesien ominaispiirteitä ja niiden muutoksia. Tämä sisältää esimerkiksi uusia biologisia, fysikaalis-kemiallisia ja hydrologis-morfologisia tekijöitä.

Vesienhoidon ulkopuolella olevat vesimuodostumat ns. pienet vedet suojataan vain, jos se vaikuttaa jonkin vesienhoidon tarkastelussa mukana olevan vesimuodostuman tilaan. Pienten vesien tila tulisi samalla tavalla kansallisesti turvata selkeyttämällä pienvesiä koskeva lainsäädäntö.

Vesienhoitosuunnitelmissa pintavesien tarkasteluyksikkönä on vesimuodostuma. Kaikki valuma-alueeltaan yli 100 km² laajuiset joet ja pinta-alaltaan yli 1 km² (100 ha) kokoiset järvet on nimetty vesimuodostumiksi ja niille tehdään tilatavoitteet. Pienet järvet jäävät ilman tilaluokitusta ja tilatavoitteita. Tämän vuoksi niiden oikeudellinen asema on heikko. Nykyinen lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö ei suojaa pieniä alle 1 km²:n järviä pilaamiselta tai niiden tilan heikentämiseltä.

Helsingissä 19.6.2025

Hannu Moilanen

Toiminnanjohtaja, HTM, Iktyonomi AMK

Moilanen Hannu
Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry